

ЧИ ГОТОВА УКРАЇНА ВИКОНУВАТИ КРИТЕРІЇ СТАЛОСТІ ЄС ДЛЯ БІОМАСИ?

ПОРІВНЯННЯ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ ЄС ТА ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ УКРАЇНИ

Фото: ©flickr.com - Lucryso

Юлія Огаренко, Олег Нів'євський
Німецько-український аграрний діалог

Зміст

- Порівняння вимог ДВДЕ ЄС з вимогами законодавчої системи України
 - вимоги щодо зміни землекористування
 - вимоги до викидів ПГ та пілотні розрахунки викидів ПГ від біопалива виробленого на основі української сировини (ріпак та кукурудза)
 - Інші екологічні та соціальні вимоги
- Висновки

Вимоги ДВДЕ ЄС щодо зміни землекористування (1)

Виробники не мають змінювати цільового призначення земель, що (з січня 2008) підпадають під одну з цих категорій:

- **території, що мають високий рівень біорізноманіття, зокрема:**
 - а) **праліс, тобто ліс або інша територія, залісна місцевими видами, що не має жодних видимих ознак людського втручання і де екологічні процеси сильно не порушені;**
 - б) **заповідні території, тобто землі, що визначені законодавством з метою охорони природи або охорони рідкісних видів, або видів чи екосистем, що знаходяться під загрозою зникнення або зникають;**

ВИНЯТОК: землекористування дозволяється, якщо вирощування та збирання біомаси не суперечить природоохоронним цілям.

- в) **Луки з високим рівнем біорізноманіття, природні** (залишаться луками у разі невтручання людини) або **штучні** (заростуть у разі невтручання людини).
Наприклад, савани, степи, чагарники або прерії.

ВИНЯТОК: використання штучних луків дозволено, якщо збирання біомаси є необхідним для підтримання їхньої екосистеми.

Вимоги ДВДЕ ЄС щодо зміни землекористування (2)

- Території, що мають велику вуглецеву ємність:
- а) **Заболочені території, тобто землі, що покриті або насичені водою** постійно або протягом значної частини року;
- б) **Неперервні лісові масиви**, тобто землі, що простягаються на територію більше 1 га з деревами вище за 5 м та листяним покривом від 10% до 30%, якщо не наведено докази, що вуглецева ємність до та після зміни цільового призначення землі перебуває в допустимих межах.
- **Торфовища**
- **ВИНЯТОК:** торфовища можуть використовуватися за умови наведення доказів, що вирощування та збір біомаси не передбачає дренажу території, що не була осушена раніше.

Законодавчі вимоги до землекористування та зміни землекористування в Україні(1)

- Землі мають використовуватися відповідно до цільового призначення визначеного законодавством.
- Землі України за основним цільовим призначенням поділяються на такі категорії: :
 - а) землі сільськогосподарського призначення;
 - б) землі житлової та громадської забудови;
 - в) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;**
 - г) землі оздоровчого призначення;
 - ґ) землі рекреаційного призначення;
 - д) землі історико-культурного призначення;**
 - е) землі лісогосподарського призначення;**
 - є) землі водного фонду;**
 - ж) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Законодавчі вимоги до землекористування та зміни землекористування в Україні(2)

- Зміна цільового призначення земель проводиться органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування;
- Зміна цільового призначення земель, зайнятих лісами, провадиться з урахуванням висновків органів виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища та лісового господарства (Земельний кодекс, стаття#20).
- На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення **забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням** (Закон Про природно-заповідний фонд України, стаття#7)
- В українському законодавстві немає поняття **“луки з високим рівнем біорізноманіття”** => повинні мати статус природоохоронних територій, щоб бути збереженими

Законодавчі вимоги до землекористування та зміни землекористування в Україні(3)

- В українському законодавстві відсутнє поняття “**території з високою вуглецевою ємністю**” ...
- **АЛЕ** водноболотні угіддя можуть бути збережені для водоохоронних та природоохоронних цілей, зокрема, водноболотні угіддя
 - можуть підпадати під категорію земель водного фонду де заборонене розорювання та застосування агрохімікатів (Земельний кодекс, ст.12);
 - можуть належати до природоохоронних територій;
 - можуть підпадати під категорію “водноболотні угіддя міжнародного значення”.
- В українській законодавчій базі немає особливих положень щодо охорони торфовищ... але торфовища також можуть належати до категорій водного фонду в деяких випадках або можуть мати статус природоохоронної території.

Вимоги до викидів ПГ

Вимоги ДВДЕ

- Біопалива мають гарантувати скорочення викидів парникових газів принаймні 35% (50% з 2017 та 60% з 2018);

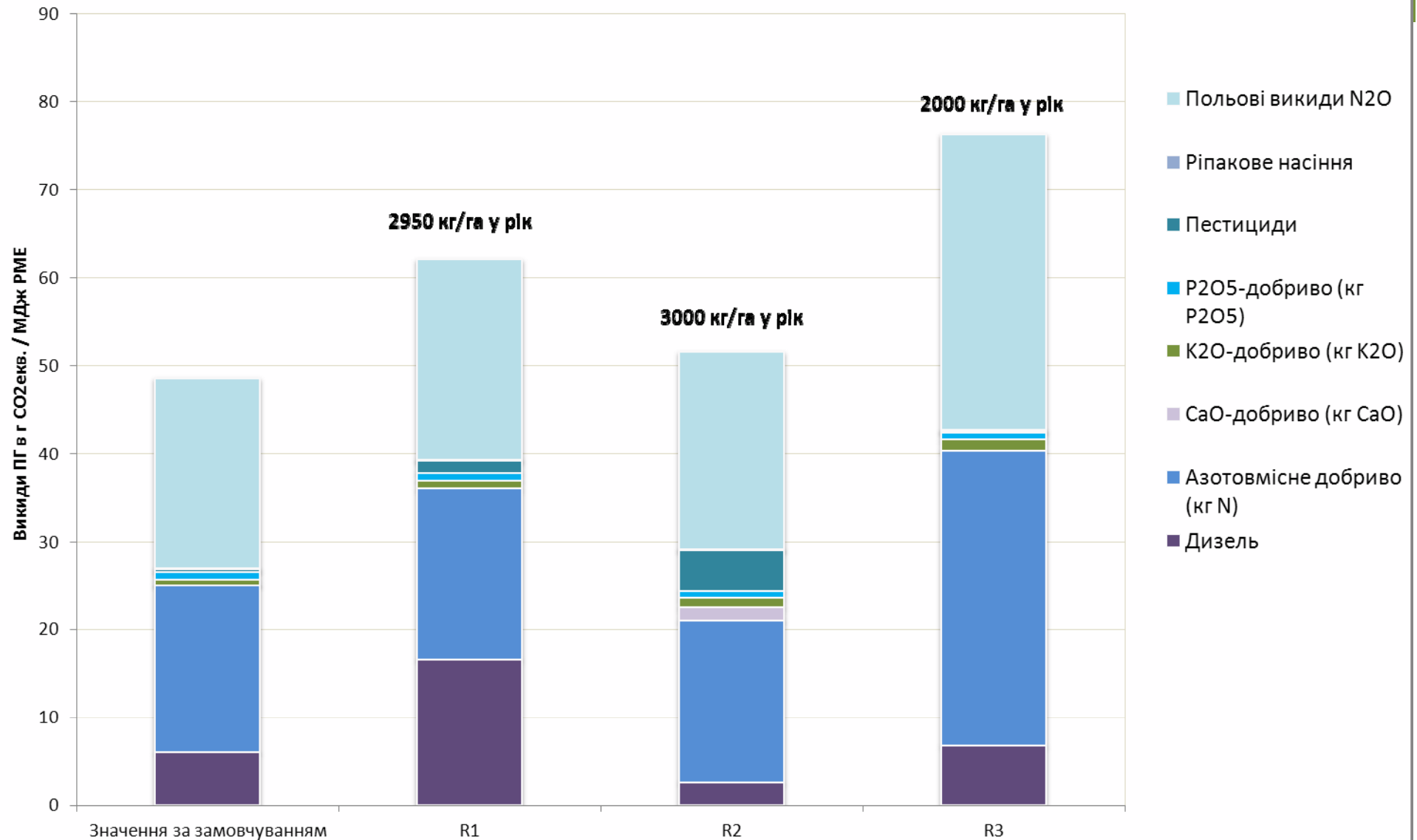
Законодавча база України

- Україна немає зобов'язуючої мети зі скорочення викидів ПГ => жодних вимог до секторів економіки чи продукції

Пілотні розрахунки викидів ПГ в рамках проекту GIZ: Дані та методологія

- Джерела даних:
 - Прямий контакт з виробниками
 - репрезентативна вибірка з бази даних Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ)
- Обчислювальний метод BioGrace, залучені експерти з розрахунків викидів ПГ
- Припущення для розрахунків
 - Викиди від зміни землекористування дорівнюють нулю
 - Розрахунки здійснено з використанням значень “за замовчуванням” для транспортування, переробки та виробництва метилового ефіру (RME)/кукурудзяного етанолу

Ріпакове насіння: результати на основі даних з фермерських господарств

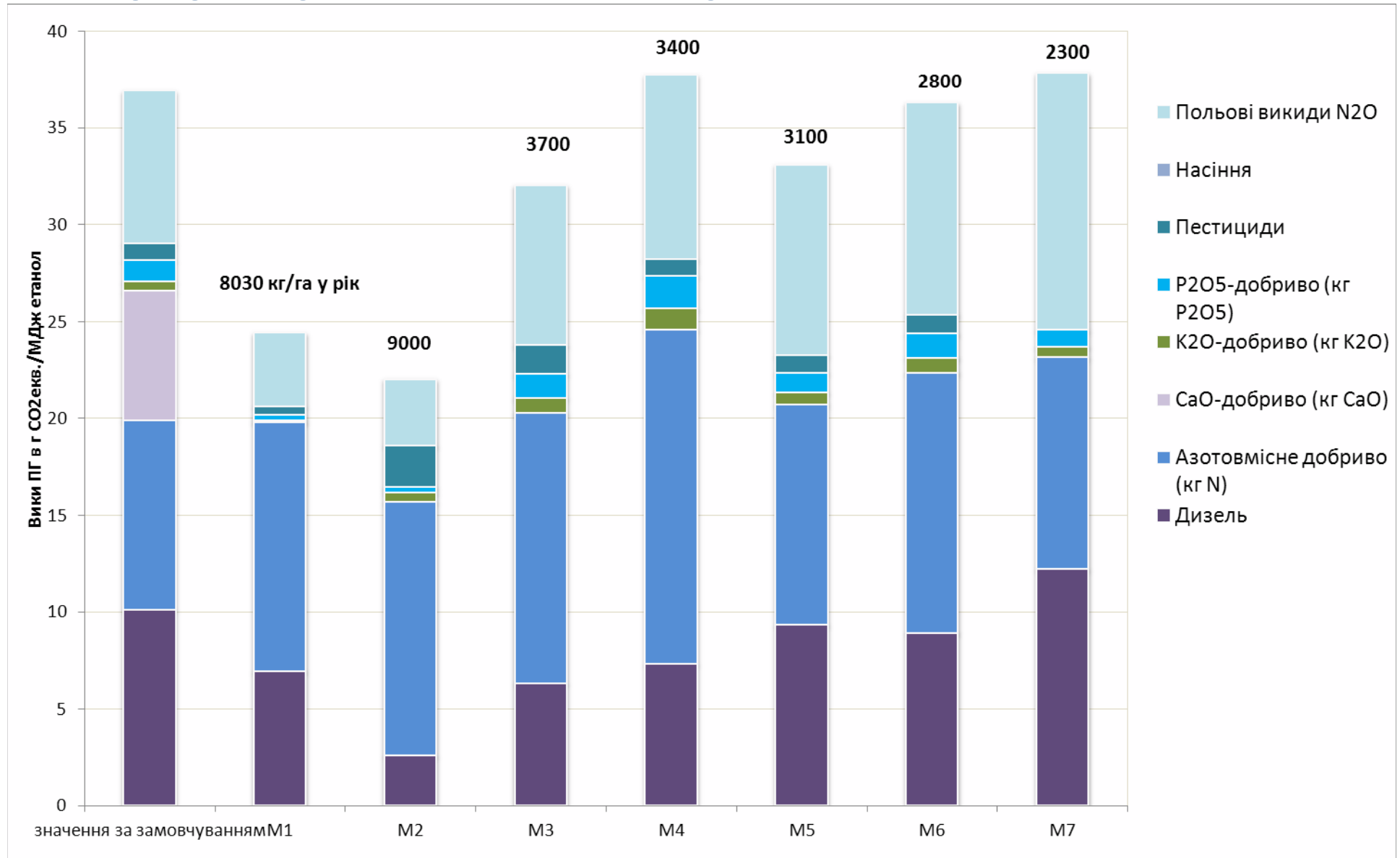
Ріпакове насіння: потенціал скорочення викидів ПГ

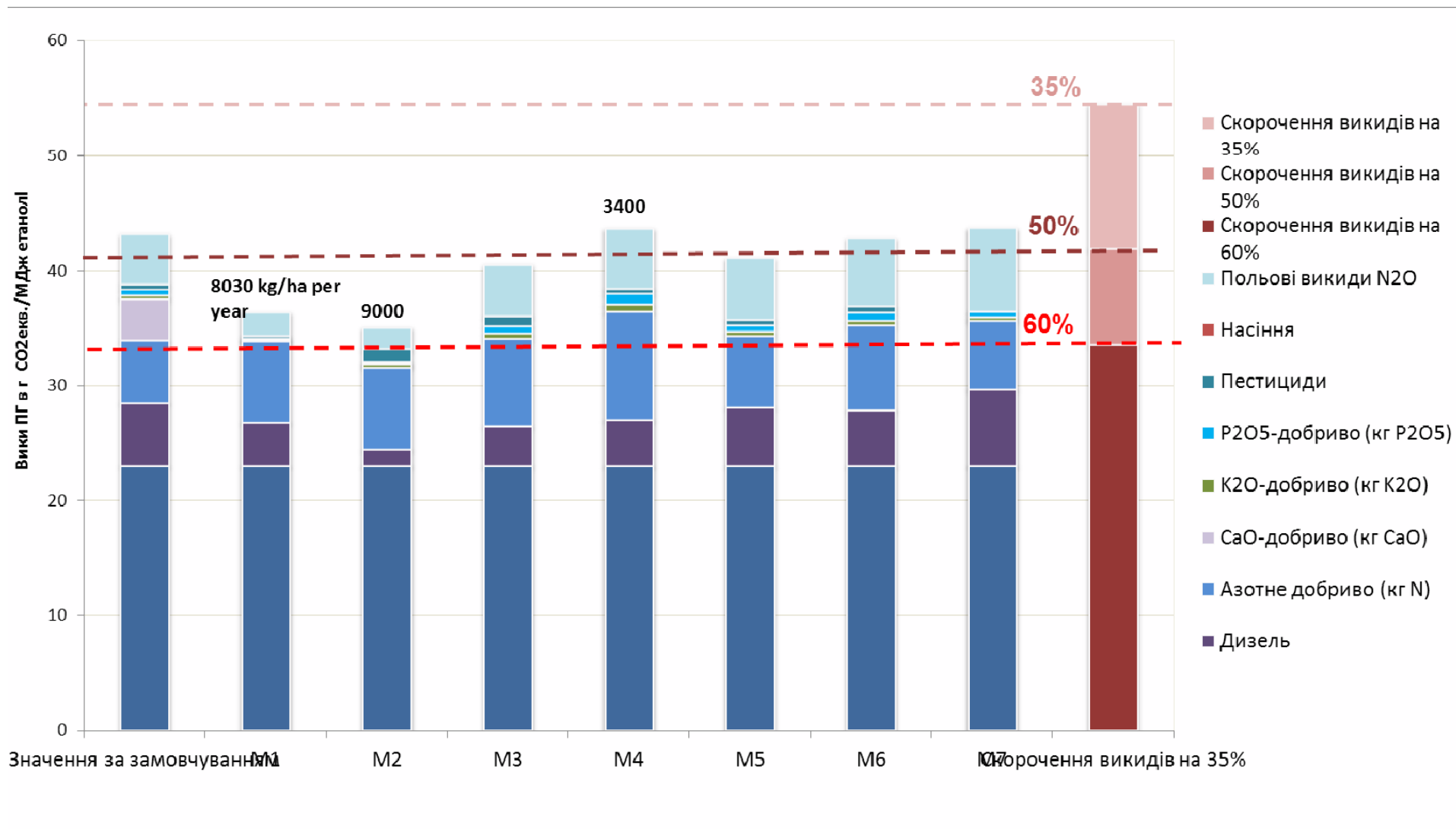
Ріпакове насіння: потенціал скорочення викидів ПГ

- Потенціал скорочення викидів є незначним, ледве досягає 35% (варіює від 19 до 37% (68 -53gCO₂e/MJ))
- До кінця 2016 можуть використовувати значення “за замовчуванням” **АЛЕ**
- від 2017, виробники мають покращити виробничі процеси для досягнення цілі скорочення викидів на 50%
- Кількість викидів, які мають бути здійснені у виробничому ланцюгу приблизно дорівнюють кількості викидів на стадії переробки!
 - Макс. к-ть. ПГ для цілі 50%: 41,9gCO₂e/MJ → необхідні скорочення викидів від близько 11 до 26gCO₂e/MJ
 - Макс. к-ть. викидів для цілі 60%: 33,52gCO₂e/MJ → необхідні скорочення викидів від близько 20 до 34gCO₂e/MJ
 - Для порівняння: значення “за замовчуванням” на стадії переробки: 22gCO₂e/MJ; на стадії виробництва: 29gCO₂e/MJ

Кукурудза: результати на основі даних з фермерських господарств

Кукурудза: потенціал скорочення викидів ПГ

Кукурудза: потенціал скорочення

викидів ПГ

- Потенціал скорочення викидів є значним, більшість виробників досягає цілі у 50% але не у 60%. Варіює від 47 до 58% ($44-35\text{gCO}_2\text{e/MJ}$)
- Виробники не можуть використовувати значення “за замовчуванням”, мають здійснювати реальні розрахунки
- Від 2017(18) , деякі виробники мають покращити свої виробничі процеси для досягнення мети скорочення викидів у 50 (60)%
- Кількість викидів, що має бути скорочена у виробничому ланцюгу
 - Макс. к-ть. ПГ для цілі 50%: $41,9\text{gCO}_2\text{e/MJ}$ → незначні скорочення викидів для деяких виробників
 - Макс. к-ть. викидів для цілі 60%: $33,52\text{gCO}_2\text{e/MJ}$ → необхідні скорочення викидів до $10\text{gCO}_2\text{e/MJ}$
 - Для порівняння: значення “за замовчуванням” на стадії переробки: $21\text{gCO}_2\text{e/MJ}$; на стадії виробництва: $20\text{gCO}_2\text{e/MJ}$

Екологічні та соціальні критерії

ДВДЕ

- ДВДЕ ЄС не вимагає, щоб виробники сировини з інших країн відповідали екологічним та соціальним вимогам...
- **АЛЕ** ці вимоги вже представлені в більшості схемах сертифікації =>
- => українські виробники мають відповідати екологічним та соціальним вимогам, щоб довести відповідність з ДВДЕ ЄС.

Вимоги до охорони земель

Загальні критерії для схем сертифікації

- Якість ґрунтів має підтримуватися, що передбачає втілення таких заходів:
- заходи для мінімізації ерозії ґрунтів та підтримування якості ґрунту (вміст органічних речовин);
- оптимальне використання залишкових продуктів виробництва біомаси в такий спосіб, щоб не порушити стабільність ґрунту.

Українське законодавство

- Основні законодавчі акти:
 - Земельний кодекс України (25 жовтня, 2001);
 - Закон України “Про охорону земель” (19 червня, 2003);
 - Закон України “Про пестициди і агрохімікати” (2 березня, 1995)

Українська законодавча база щодо охорони земель

- “Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, ст. #1);
- Закон України “Про охорону земель” встановлює стандарти та нормативи з охорони та якості ґрунтів (напр., гранично допустимого забруднення ґрунтів; якісного стану ґрунтів; оптимального співвідношення земельних угідь; оптимального співвідношення культур у сівозмінах у різних природно-сільськогосподарських регіонах та ін.)

Вимоги щодо охорони водних ресурсів

Загальні критерії для схем сертифікації

- Має бути збережено якість поверхневих та ґрунтових вод:
- використання відповідних сховищ для агрохімікатів та інших потенційно шкідливих виробничих ресурсів;
- недопущення скидів та стоків при використанні цих хімічних речовин;
- встановлення буферних зон між поверхневими та підводними водоймами та виробництвом біопалива;
- Об'єм поверхневих та ґрунтових вод не можна зменшувати до стану їх виснаження.

Українське законодавство

- Земельний кодекс України (25 жовтня, 2001)
- Водний кодекс України (6 червня, 1995).
- Водокористувачі зобов'язані економно використовувати водні ресурси, дбати про їх відтворення і поліпшення якості вод (ст. 44);
- Під час зрошення земель аграрного призначення водокористувачі зобов'язані здійснювати заходи щодо попередження підтоплення, заболочення, засолення та забруднення цих земель (ст. 65) ті ін.

Вимоги до охорони повітря

Загальні критерії для схем сертифікації

- Має бути виявлено забруднення повітря від проведення польових робіт та
- втілено план з управління відходами.
- План має включати обмеження на спалення залишків біомаси та відходів.

Українське законодавство

- Закон України “Про охорону атмосферного повітря” (16 жовтня, 1992) :
- суб'єкти підприємницької діяльності мають відповідати стандартам та нормативам екологічної безпеки у галузі охорони повітря (ст. 10);
- суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані дотримуватися правил та вимог щодо транспортування, зберігання і застосування пестицидів та агрохімікатів з метою недопущення забруднення атмосферного повітря (ст. 18).

Вимоги до охорони біорізноманіття

Загальні критерії для схем сертифікації

- Загальна вимога: Біорізноманіття має бути збережене.
- Деякі системи вимагають здійснення певних кроків для попередження негативного впливу на біорізноманіття в результаті застосування агрохімікатів, шуму та інвазивних видів.

Українське законодавство

- Україна ратифікувала всі основні конвенції з біорізноманіття, існує низка національних законів.
- Закон України "Про природно-заповідний фонд України" (16 червня, 1992)
- Закон України "Про Червону книгу України" (7 лютого, 2002)
- Закон України "Про рослинний світ" (9 квітня, 1999) та ін.

Вимоги для забезпечення належних умов праця та прав людини

Загальні критерії для схем сертифікації

- Поважайте національне законодавство з прав людини, трудових прав та робочих умов,
- **Не допускайте**
 - - примусову або рабську робочу силу;
 - - дитячу працю;
 - - дискримінацію.
- **Поважайте**
 - - право працівників на колективні переговори;
 - - принцип однакової винагороди працівників за роботу однакової цінності;
 - - свободу асоціацій працівників та право на об'єднання.

Українське законодавство

- Україна ратифікувала всі конвенції МОП (зазначені в ДВДЕ)
- Кодекс законів про працю України (10 грудня, 1971)

Критерії до продовольчої безпеки та місцевого розвитку

Загальні критерії для схем сертифікації

- Будьте готові звітувати щодо впливу виробництва на продовольчу безпеку на місцевому рівні.
- Сприяйте місцевому добробуту (довкілля, здоров'я).

Українське законодавство

- Україна не має специфічного закону про продовольчу безпеку; лише розробляється законопроект;
- певні продукти харчування підлягають державному ціновому регулюванню;
- Аграрний фонд відповідальне за закупівлю визначених харчових продуктів до державного резерву;
- Українське законодавство не вимагає, щоб виробники здійснювали будь-які оцінки впливу на продовольчу безпеку.

Висновки

- Україна має одну з найбільших територій (%) зайнятих під сільськогосподарськими землями => мало ймовірно, що вирощування біопаливної сировини розповсюдиться за межі сільськогосподарських земель. Українське законодавство щодо зміни землекористування є досить вимогливим.
- **АЛЕ** зростання попиту на біопаливну сировину може вплинути на структуру та співвідношення культур у сівоzmінах => правові питання можуть виникнути в цій сфері.
- Українська законодавча база не містить жодних вимог зі зниження викидів ПГ як для секторів економіки, так і для окремих продуктів.
- Українські виробники ріпакового насіння можуть мати певні складнощі з виконання вимоги скорочення викидів ПГ на 50% після 2017 року якщо не буде покращена ефективність виробництва.
- Інші важливі екологічні та соціальні критерії в цілому представлені в українському законодавстві. Якщо компанія виконує вимоги українського законодавства, не має бути особливих складнощів з проходженням сертифікації.
- **АЛЕ** схеми сертифікації вимагають, щоб були розроблені та впроваджені плани зі зменшення впливу на довкілля та стимулюють постійне покращення виробничих процесів => кращі показники впливу на довкілля ніж вимагається законодавством та покращення виробничої продуктивності для компанії...
- що є **великий +** для компанії